

ABONAMENTUL:

Pe un an 120 lei

Pe jumătate an 60 lei

On. Biblioteca Universității din Cluj. e. ex.

401

CLUJ

ROMÂNUL

REDACȚIA

și

ADMINISTRAȚIA

ARAD,

Strada Mețianu No. 1

Tip. „Erdélyi Hirlap.”

Minoritarii noștri.

Liga Națiunilor, care, în Martie a. c. dăd-se câștig de cauză tezei susținută de guvernul maghiar, în procesul optanților, a revenit asupra deciziei anterioare și respinge acum cererile formulate de statul maghiar, indemnând părțile, România și Ungaria, să recurgă la un aranjament prietenesc.

Soluțiunea aceasta propusă de Ligă și acceptată de reprezentantul țării Românești, este menită să determine pe cei doi litigianți de a se înțelege între ei pe căi directe, cari, nu ne îndoim, dacă firul tratativelor se va lua și nici unul dintre dânșii nu se va vădi prea exagerat în pretențiunile sale, vor avea și darul de a netezi raporturile dintre cele două națiuni și a produce, poate, o apropiere între unguri și Români, o apropiere care să nu fie dușmănoasă și pe care noi o dorim.

Este în afară de orice îndoială că hotărârea Ligei Națiunilor favorizează teza Română. Dar, revenirea Consiliului Ligei la deciziunea din Septembrie 1927, este o dovadă că teza Românească este cea justă. Cererile ungurești respinse și, totuși, îndemnul la bunăînțelegere vădește bunele intențiuni ale Ligei de a nu nedreptăți pe cel care deține adevărul pur și de a nu întări pe cel care, în ciuda adevărului, insistă recalcitrant, chiar cu riscul de a nu avea nici odată câștig de cauză, numai pentru a obține noi și noi amănări și târâgături, piedici de consolidare internă a statului advers. Acesta este fapt și astfel este privită sforțarea vecinilor noștri de a duce afacerea în fața Tribunalului mixt sau în fața Inaltei Curți de Justiție din Haga, doctorează opinia publică din apus.

Intențiunile Ligei Națiunilor au fost bine sesizate de D. Titulescu, ministrul nostru de externe. Dsa a și purces fără amânare, în consecință, făcând o propunere guvernului maghiar, care a fost aplaudată în întreaga presă apuseană pentru generozitatea ei.

Nu acelaș lucru se petrece la Budapesta și pretutindeni în ziaristica maghiară. Minoritarii noștri, maghiari, excelează în felul de a comenta hotărârea Consiliului Națiunilor și în felul de a prezenta chestiunea optanților în fața marelui public. Consiliul este prezentat ca fiind lipsit de energie morală și preocupat în această afacere. Din tot ce se scrie în presa minoritară, relativ la proces, reiese că Liga trebuia cu orice preț să dea câștig cauzei maghiare. Liga Națiunilor — spune această presă — nu are dreptul să respingă cererile maghiare ci trebuia să impună României despăgubiri pentru optanții expulsați. Liga Națiunilor prin hotărârea sa a refuzat să dea sprijin juridic acelui care i-l cerea și care, incontestabil, nu poate fi altul decât Ungaria.

Șirul aprecierilor de felul acesta ar pu-

tea fi întins la infinit. Renunțăm însă la aceasta pentru a ne putea face scurt și concis obiecțiunile noastre.

România încadrează între granițele sale o populație cât se poate de omogenă. În afară de poporul Român, țara noastră, ca toate țările, își are și ea minoritățile sale, între cari numărăm, în primul rând, pe cea maghiară. Toate sforțările noastre se îndreaptă spre o consolidare administrativă și economică care să asigure bunăstare tuturor acelor cari se adăpostesc între fruntăriile României noastre. Minorităților noastre li s'au dat toate libertățile, mai mult, poate, decât nouă ardelenilor, drepturi omești, posibilități de îmbogățire și pro-

gres. Și totuși, aceste minorități, în special cea maghiară, se vădește mereu, străină de scopurile noastre, cari ar trebui să fie comune, ni se vădește, nu arareori, chiar dușmană și încă fățiș.

Pe de altă parte, noi, Românii, ne-am dovedit îngăduitori și blânzi, în nădejdea că concetățenii noștri vor căuta să înțeleagă bunele noastre intențiuni. Încercările noastre au fost zadarnice, iar roadele îngăduinței se arată. Pe semne va trebui să dovedim că știm să fim și stăpâni. Dar, calea reînțoarcei este luminată de bunăstarea noastră. Și, mai bine e să fim prieteni, la noi acasă, decât dușmani.

A.

Un nou proces electoral la Tribunalul Arad a „Șefului” Portărel Ioan Lazarescu.

Abuzurile și nelegiurile președintelui secției de votare Zărand Au fost oprite comunele întregi dela vot. — Arestare ilegală a candidatului Dr. Victor Hotăran și pe urmă a tuturor oamenilor de încredere a „opozității”. — Afacerea cu misteriosul „sac”. — Proclamarea rezultatului alegerii cu violarea tuturor dispozițiilor referitoare la procedura scrutinului.

În fața Tribunalului Arad s'a desbătut în ziua de 7 Iunie a. c. acțiunea publică intentată contra șefului portărel de lângă Tribunalul Arad, Dl Ioan Lazărescu, pentru delictele electorale, ce le-a săvârșit la alegerea pentru camera deputaților ținute la 6 Iulie 1927, la secția de votare Zărand, județul Arad. Ca Președinte al senatului a fost desemnat Dl judecător al Tribunalului Ramonțian fiind asistat de judecătorul de sedință Moldovan, Ministerul Public fiind reprezentat prin Dl prim-procurator Gitta, iar în numele reclamantilor procedând avocatul Dr. Ștefan Gregorovici, acuzatul apărât de avocatul Dl Dr. Romul Coțoiu.

În denunțul semnat de Dl Ștefan Cicio-Pop și consoții s'a ridicat plângerea, că la secția de votare, unde numitul șef-portărel a fost încredințat cu conducerea și supravegherea alegerii în calitate de președinte, s'a săvârșit un șir întreg de abuzuri și fărâdelegi fiind comune întregi oprite să-și exprime votul în mod liber și nestângherit, că oamenii de încredere — afară de cei ai partidului liberal — prin abuz de putere, cu reavoință, și știința președintelui secției au fost îndepărtați cu forța din sala de votare dresându-se pe urmă un proces verbal fals despre rezultatul alegerii și schimbându-se prin urmare adevăratul rezultat al procedurii electorale.

Procedura doveditoare în fața Tribunalului a descoperit în întregime machinațiunile încercate și săvârșite de către președintele secției de votare, perșom și agenților liberali, cari au operat cu știrea și aprobarea președintelui cu intențiunea de a secede necondiționat și cu ori ce preț un rezultat favorabil pentru lista partidului liberal.

Din depozițiile martorilor ascultați în fața instanței, martori cari la alegerea aceasta au figurat ca oameni de încredere a diferitelor partide politice, s'a învederat rușinea unui reprezentant al acelor chemați de a garanta și de a păzi regularitatea

și curățenia alegerilor din anul trecut.

Primul martor introdus în sala a fost avocatul Dl Dr. Victor Hotăran, care povestind cele petrecute și suferite a precizat următoarele:

Înainte de masă alegerea a parcurs destul de regulat și în ordine, când însă martorele în calitate de sa de candidat s'a prezentat la orele 4 d. m. pentru a controla mersul alegerii comunicând cu președintele că intenționează a rămâne la aceasta secție până la terminarea scrutinului, a observat, că alegătorii, cari așteptau afară, numai votează, ci votarea a fost întreruptă. Căerând explicație dela președintele de votare, acesta s'a scuza, că a venit un oareș care căpitan de grăniceri cu numele Constantinescu și a dat ordin să se oprească votarea.

La insistența candidatului Dl Dr. Victor Hotăran, președintele Lazărescu a promis, că va continua imediat votarea. Luând însă contact cu căpitanul Constantinescu, care a declarat, că dânsul — Constantinescu — are ordin dela superiorii săi, să numai admită pe nimeni la vot, Lazărescu a lăsat să se publice alegătorilor, că votarea s'a terminat și, că alegătorii să plece acasă.

După ce martorele i'a explicat lui Lazărescu, că el este președintele secției, și că în calitate aceasta este unicul îndreptățit, ba chiar obligat și responsabil pentru mersul bun și legal a procedurii de votare și nu se poate desvinovăți cu niște ordine pretinse și date în mod ilegal din partea căpitanului Constantinescu, Lazărescu în intențiunea de a realiza programul său criminal precugetat să adresează prin telefon președintelui Biroului Electoral Central, afirmând în mod vădit fals că a fost nevoit a suspenda votarea, fiind lumea agitată.

Dl Dr. Hotăran pentru a informa biroul central a încercat să atragă atențiunea, că afirmațiunea președintelui este neadevărată, și că urmărește unicul scop, de a

opri pe alegători să voteze mai departe, când la un moment dat la ordinul căpitanului Constantinescu a fost arestat și depărtat cu forța dela secția de votare.

Ce s'a petrecut mai departe, o povestesc ceilalți martori audiați în fața instanței:

Kalmár Ludovic, delegatul listei maghiare depune ca martor, că căpitanul numit când a dat ordin pentru sistarea votării, a explicat, că el (căpitanul!) este soldat și trebuie să execute ordine superioare, cari îl obligă a împiedica votarea aceasta mai departe. Pentru executarea acestei dispozițiuni arbitrare a ordonat subalternilor săi, ca să publice că nu va fi admis nimeni la votare, că alegători săi părăsească imediat zona de votare, iar dacă cineva s'ar împotrivi, să fie împușcați pe loc.

După arestarea candidatului Dr. Hotărăn, delegații «opozitiei» văzând, că alegătorii nemulțumiți, dar în liniște au părăsit locul lor, unde așteptau de 6—8 oare, ca să voteze, s'au retras în sala de vot curioși ce se va întâmpla mai departe.

Atunci căpitanul Constantinescu a intrat în sala de votare și simplaminte a arestat pe toți oamenii de încredere depărtându-i cu forță. Martorele depune sub jurământ, că atât dânsul cât și ceilalți delegați asistenți precum și alegători, cari stăteau afară au observat absolută liniște, și că din partea lor nu s'a întâmplat nici o amenințare sau vre'o violență.

Toate acestea s'au petrecut în prezența și cu știrea președintelui secției șef-portal Lăzărescu Ioan.

La fel au depus martori neinteresăți: Török Iosif din comuna Olari, Okrișer Ioan din comuna Zărând, care povesteste, o întâmplare foarte ciudată și curioasă și anume, cum președintele secției cu ocaziunea când s'a dispus la amiazi suspendarea votării, i-a cerut delegaților prezenți să părăsească și ei sala de votare, iar urna să se bage într'un sac, ca să nu se întâmple nimic cu ea. Delegații însă cunoscând acest truc, ba chiar știind că s'a pregătit deja înainte o altă urnă plină cu buletine votate pentru lista liberală și un alt sac care precum și urna a fost egale cu cele folosite pentru votarea ce s'a petrecut în fața lor, nu s'au învoit să părăsească sala, nici ca rezultatul până atunci a alegerii să fie schimbat în restimpul cât va dura suspendarea alegerii cu o altă urnă și cu un alt sac plin cu voturi liberale. La fel depune martorele Gligor Mihai Blidar din Zărând și delegatul listei No. 4. (cuziste) precum și Lasc Teodor.

Martori invocați de acuzatul Lăzărescu nu au putut preda nimic pentru desvinovățirea «președintelui-lor» ba chiar grefierul Covaci recunoaște că în zona de votare se aflau pe lângă grăniceri și jandarmi cari în primul rând au susținut ordinul și că toate dispozițiunile s'au luat în înțelegerea cu căpitanul Constantinescu, care a fost de față la despoierea urnei și la procedura scrutiniului.

Tabloul voturilor exprimate s'a făcut numai într'un exemplar și nu — precum afirmă martorele — imediat după cum a constat președintele Nrul listei votate, ci atât procesul verbal despre alegerea cât și tabloul voturilor exprimate s'a întocmit numai după ce buletinele au fost numărate și împărțite după cum s'au votat.

Cealalt martor, delegatul listei liberale, avocatul Dl Dr. Costea, neputând depune favorabil pentru acuzatul Lăzărescu, afirmă, că în tot timpul, după suspendarea alegerii la amiazi, nu s'a mai aflat în sala de votare, ci a stat la Primărie, deși dânsul a fost membrul biroului electoral pentru această secție de votare.

S'a constatat mai departe că listele în număr de trei, pe care se bazează rezultatul alegerii, a fost întocmite ulterior și nu sunt iscălite de către membrii Biroului electoral și că procesul verbal conține un neadevăr precizând că votarea a continuat fără întreruperi până la ora 7 seara. Legea electorală prevede, că votarea nu poate

să fie închisă înainte de ora 8 seara. Fiind vinovăția acuzatului pe baza probelor administrate până acuma pe deplin lămurită, Tribunalul a respins cererea apărării pentru complectarea probelor, considerând că ascultarea căpitanului Constantinescu nu poate să schimbe starea faptică dovedită până acuma, și că acest martor fiind direct complice pentru abuzurile întâmplale, depozițiunea lui nu ar fi demne de crezământ.

Deegatul Ministerului Public neînșușindu-și acțiunea publică a pledat pentru aplicarea sancțiunilor penale față de președintele vinovat a secției de votare din Zărând.

Reprezentantul reclamanților în pleoarea sa a invocat articolele respective a legii electorale, de care s'a făcut culpabil acuzatul Lăzărescu exprimându-și mirarea sa, că de și infracțiunea a trebuit să fie urmărită din oficiu, totuși deși abuzurile electorale în întreaga țară au fost cunoscută, și publicate precizându-se și fapte concrete, prin care s'a evedințat vinovăția magistraților, cari au funcționat ca președinți ai secțiilor de votare, totuși în nici

un caz Parchetul nu s'a sesizat, ci alegătorii au trebuit să-și apere drepturile prin procese electorale, de care și în județul Arad avem un număr de șase.

Advocatul Dl Dr. Emil Veliciu, unul dintre reclamanți, a cerut aplicarea dispozițiunilor legii electorale cu sancțiunile cele mai severe contra lui Lăzărescu, învoicând, că numitul în mod indirect și prin purtarea sa pasivă a zădărnicit în mod conștient întreaga alegere a secției de votare din comuna Zărând, și că atât alegătorii cât și opiniunea publică pretinde ca acuzatul vinovat să fie pedepsit și ca să nu scape sub pretextul că a lucrat sub ordinele căpitanului Constantinescu, care este supus jurisdicțiunei militare.

Senatul Tribunalului după o deliberare de peste un ceas a publicat hotărârea, prin care din motivul că complectul nu a putut aduce o sentință uniformă — intervenind o divergență de păreri între judecători — desbaterea procesului s'a amânat pe 18 Iunie 1928, când se va desbate cauza din nou dela început într'un complect de trei judecători.

Cehoslovacia-Stat Țărănesc (agrarian).

de I. MIHALACHE

Cine voește să vadă: cum se înfățișează o țară care se zidește pe temelie «agrarianismului» — care mai pe românește însemnează astăzi: «țărănismului» — se meargă în Cehoslovacia!

Cine voește să înțeleagă, câtă minciună și cât putregaiu zace la temelia unei țări care zidește pe temelia băncilor și a unor preținse «industrii» — când lumea se ocupă, în cea mai mare a ei parte, cu agricultura, să se uite din Cehoslovacia spre România!

Ceiace izbește dintr'odată, în Cehoslovacia, e: pâinea mai scumpă ca la noi, iar plugul mai eftin!

Și tot așa cu toate celelalte mărfuri: ale agriculturii mult mai scumpe ca aici (carne, lapte, cereale, etc.) — iar ale fabricilor (industrii) mult mai eftine ca la noi.

Va zice liberalul român: «Va să zică mai eftin e traiul la noi».

Ei bine, aici e minciuna cea mare. Cu toate că e pâinea mai scumpă, iar marfa din fabrică mai eftină, totuși, lucrătorul fiind mai bine plătit ca la noi, veniturile lui îi îngăduie să trăiască mult mai bine ca al nostru. Și tot așa și funcționarii, și cei care câștigă din munca brațelor or a minții.

Atunci, asupra cui cade gloaba? Desigur, asupra industriei și a băncilor.

S'ar crede deci că industria cehoslovacă trebuie să meargă prost — iar cea din România (cu salarii mici și pâine eftină) trebuie să meargă strălucit. Iți vine să pufnești de râs când vezi cât de strălucit merge industria cehoslovacă — și cât de păcătoasă e... «industria românească».

Aici este buba țării — aici este șarlatania și crima liberalilor.

Industria cehoslovacă se dezvoltă firesc: pe temelia tradiției și în măsura puterii ei proprii: combustibil, materie primă, prisos de brațe. Statul nu o ajută nici cu bani din budget (depe spinarea contribuabililor) nici cu taxe la vamă care să încarce pe plugari.

Dacă statul face jertfe, tocmai pentru agricultură, în credința că temelia țării rămâne tot agricultura și plugarul — deși, una peste alta, sunt mai puțin plugari în Cehoslovacia, decât oameni care să se indeletnicască cu alte meserii. Pentru ca produsele agriculturii să fie încurajate, statul oprește cu taxe pe cele venite din alte țări.

La noi lucrul e tocmai pe dos: oprim grăul să iasă din țară (prețuri maxime, taxe de export) și împiedicăm plugurile să intre!

La noi agricultura se prigonește — și

o țară întreagă risipește râuri de bani, ca să ajungem și noi... țară industrială!

Câtă nebușie! I-a intrat în cap lui Ioan Brătianu cel bătrân că noi putem și trebuie să ajungem, țară «industrială» — și altfel ne răpunem! Și de 60 de ani, pentru agricultură se ocupă numai Dumnezeu, iar statul varsă la bani pentru «industrie și bănci»...

Și câtă șarlatanie.

Căci vedem cât de puțin folosește țara (și în timp de pace și în timp de război) dela acesta fabrici și bănci și cum în fapt toate servesc pentru îmbogățirea câtorva liberali.

Te cuprinde scârba, când vezi câtă hoșie se practică în numele... industriei naționale.

Pilda Cehoslovaciei luminează pe deplin ideea călăuzitoare a partidului nostru. Haina unei țări, trebuie croită pe trupul ei; dacă bogăția ei și indeletnicirea prin cipală a locuitorilor este agricultură — atunci și gospodăria statului și bugetul statului, trebuie să oglindească grija celei mari, mai întâi pentru agricultură. Aceasta nu însemnează dușmănie industriei. Industria și agricultura se întregesc. Dacă este cu neputință să ajungi o țară de industrie, înainte de a avea o agricultură ajunsă la desăvârșire, și apoi prisos de brațe peste nevoile agriculturii. Fundamentul luptei între noi și liberali stă aici: că ei și-au făcut un plan de stat nefiresc și nepotrivit țării noastre: ei lucrează de 60 de ani să zidească bănci și fabrici și banii țării și ai plugarilor — iar agricultura și micii plugari au fost nu numai părăsiți, ci mai mult: jertfiți.

Noi punem mai presus de toate, în gospodăria de stat, grija desăvârșirii micii proprietăți și a producției agricole — și în măsura puterilor de care dispune țara (de sevămintele de credit (cu întâietatea cooperatiei) și a fabricilor (incepând cu cele de industrializare agricolă).

Cine vrea să vadă cu ochii înfăptuirea planului nostru de gospodărie publică — să meargă în Cehoslovacia.

Acolo va mai desprinde încă un învățământ.

Că unde este o sănătoasă rânduială economică, vine ușor și o sănătoasă rânduială morală (de fapt, merg mână în mână). a) Toată propaganda și școala agricolă care se face în cele 1000 (o mie) de școli de agricultură și ferme model prind cu ușurință când plugarul găsește preț bun la grâu și plug eftin, și când nevoile se împlinesc prin o țesătură de cooperative în care el este stăpân.

b) In astfel de împrejurări, propaganda culturală își găsește și îndemnul, și bani și atmosferă. Iar mândria și virtuțile cetățenești înfloresc în aer prielnic.

c) Guvernării, cărmuțind în numele intereselor mulțimii, în placul acesteia, și respectând voința ei — nu au nevoie de o mașinărie complicată, de poliție, administrație și jandarmerie — deci de abuzuri, de păsuiri și de amnestii...

Poliția și administrația și-o fac singure comunele — iar statul ține o «si-

guranță» și o «jandarmerie» foarte restrânsă, pentru granițe.

Și totuși ordinea e așa de asigurată că în Cehoslovacia nici nu s'ar putea auzi cuvântul «revoluție»!

Și acum, când te gândește ce e la noi... — cât timp, câtă energie, câți bani, câți nervi, câte caractere, cât sânge — s'au jertfit, în numele unei nenorocite vedenii: «România fără industrială», și în folosul câtorva bande, care și azi se încapățânează să strivească trupul și sufletul țării, în rafurile teighelelor lor de zarafi.

Banchetul Asociației Sportive Române din Arad.

Când scriem aceste rânduri simțim încă căldura ce radia din inima celor 86 tineri români, cari adunați în jurul unei mese sărbătorești au ținut să dea cuvenita solemnitate celei mai glorioase încheieri de sezon de sport din Arad, de care s'a făcut vrednică Asociația sportivă română «Gloria» din Arad, campionul de football al regiunii din acest an, care în decurs de 1 săpt. bațe 4 adversari temuți în toată Țara câștigând 2 cupe de argint din care una în mod definitiv.

La cele 86 facături ale banchetului băteau totatăta inimii încălzite în lupta ce dau mereu cu 2 dușmani puternici: 1, forța marilor cluburi minoritare, care în afară de trecutul lor de 3—4 decenii, mai au și un public proijtor pătimaș, care nu numai, că satisface obligamentelor sale de plată, ci lese mereu la arenă când luptătorii lor activi își măsoară forțele — spre a-i însufleți cu prezența și strigătele lor de îmbărbătare, — și 2, absoluta indiferență și absență ce se remarcă în tabăra românească, care nici atunci nu-și dă seamă ce însemnează în acest oraș o asociație de sport românească, când 20.000 de germani pleacă din Germania cu automobile și motociclete numai pentru a la întrecerea olimpică dela Amsterdam să ia parte 90 minute la un match de football în care fiii Germaniei își măsurau forțele cu latinii din Uruguay (Uruguay învinge la 4:1) și când alții se folosesc și de sport pentru a-și nelezi drumurile spre Geneva.

Vă dați seamă ce însemnează în asemenea împrejurări constatarea îmbucurătoare, că în orașul Arad asociația Gloria este cea mai respectată, cea mai simpatică, și cea mai bine încheată asociată sportivă, având cea mai bună echipă de football (din cari 8 români) și dispunând de cel mai frumos, modern și cel mai bine înconstruit stadion de sport în Arad, și poate în întreg Ardealul.

Dar aceste nu le știe și nici la cunoștință publicul românesc, care în gălăgia și tâmbălajul politic nu mai poate să audă baterea de inimă a acelora, ce grupați în jurul tricolorului, ce fâlfâie falnic în fiecare Duminică pe stadionul Gloriei și-au propus să-și servească Țara fără galagie și fără a jigni pe nimeni.

Iată ce spune un vorbitor la acest banchet:

«Ne-am adunat în jurul acestei mese sărbătorești spre a face lumii o mărturisire solemnă, că în asociația sportivă română Gloria din Arad există un singur gând, o singură patimă și judecată, pe stadionul ei de sport se dă o singură luptă în care se confundă conducători și conduși, membrii ei formează o singură falangă de luptători maratonieni gata de a împrăștia puhoiul de barbari ce stă în calea înlăptuirii idealului lor suprem pentru care își consumă toată energia și care se cheamă... dragostea Patriei noastre scumpe.

Dacă programul Gloriei și văzduhul spintecat de uralele celor ce au ascultat această vorbire este marturisire, că fiecare membru al asociației este animat de acest program.

Când ne-am luat îndrăzneala să facem un mic reproș publicului nostru, am făcut-o conduși de gândul de-al vedea trezit cu un ceas mai de vreme din indiferența-i păcătoasă, spre a-i arăta un drum ce îi este necunoscut în Arad, acel care trecând prin Calea Banatului duce la Piața Cetății vechi, pe care în locul celei vechi și dispărută s'a ridicat una nouă o cetate românească mândră și irepugnabilă și în care au drept de intrare numai cei care își iubesc Patria nu pentru că aceasta le oferă putere, posturi înalte, fală și bogăție, ci pentru că le este Patrie!

UN GLORIST.

Biserici și școli.

Febrila activitate a d. dr. Anghelescu de a zidi școli în comunele urbane și rurale, pe luni, pe dealuri, pe câmpii, fie că este absolută nevoie de ele, fie că nu este, a găsit imitatori pretutindenea. Nu există dăscălaș, desigur nu puțini și dintre aceia, cari abea au trecut anul al 5-lea la școala normală, care să nu clocească în fundul inimei sale dorința de a-și lega numele de vreun perete ridicat pentru ca odată închegându-se întregul, indiferent când, chiar secole să treacă, acest întreg să servească drept altar Zeului științei. Mijloacele sunt indiferente, scopul interesează, căci promite revizorul, inspectorul, ministerul și — ce să mai vorbim — dă cătunul. Adevărat că cel mai de treabă este acesta din urmă.

Odată pusă sub acoperiș, școala se zgâește ani de zile către trecători, fără tencuială, cu scobiturile ușilor și ferestrelor ca niște ochi uriași. De terminarea școlii, de prevederea ei cu material didactic, de așezarea acolo a unui învățător destoinic, bine plătit, nici vorba. Și, județul nostru este plin cu astfel de opere.

Dacă am pus acest articol sub titlul de biserici și școli, este că, tot în județul nostru, febra zidirii locașurilor sfinte pare să li contagiât ca și cea provocată de zidirea școlilor. Urmările acestei activități neprecugetată sunt dezastruoase. Dau un singur caz.

Comuna Buteni, cu vre'o 3—4 mii locuitori, așezată pe malul stâng al Crișului-alb, la o distanță de cca 80 Km. de orașul Arad, este una dintre cele mai de seamă comune din partea răsăriteană a județului. Pe vremuri a fost — așa zicând — un centru cultural al acelor părți și a fost un mic cuib în care s'a încălzit sentimentul Românesc al populației din acele părți ale județului. Astăzi este centrul, punctul de tragere al partidelor politice în campaniile electorale. A devenit o comună menită să ajungă până la ultimul grad al decadentei. La vre'o patru Km. de linia ferată Arad—Brad, numai cioclii urnelor cercetează în timpul luptelor politice pentru a să cerșească voturile locuitorilor de acolo.

Aceste anticipații sunt în strânsă le-

— Banca Națională a României, Banca Românească și Banca „Albina”, comunică Dlor deponenți ai Băncii „Victoria”, că s'a mai acordat un scurt termen pentru primirea condițiilor de moratoriu și în consecință, domnii deponenți sunt rugați, ca în interesul Dlor, să se prezinte de urgență la Banca „Victoria” pentru subscrierea declarațiilor, aducând și carnetele, fiindcă acțiunea de salvare se va începe numai după aderarea la moratoriu a tuturor deponenților cu depuneri peste Lei 10.000. In caz contrar, Băncile asanatoare se vor desinteresa complet de soarta Băncii „Victoria” care în lipsă de ajutor urgent, va fi adusă în stare de faliment. Este în interesul binepriceput al tuturor deponenților ca acțiunea de salvare a băncilor asanatoare, adică deschiderea de noi și importante credite să se înceapă cât mai neîntârziat spre a da Băncii „Victoria” posibilitatea a se reface prin intensificarea operațiilor sale. Orice zi de întârziere aduce băncii pagube însemnate. Interesul deponenților, cari nu s'au pronunțat încă și a căror număr scade din zi în zi — căci grosul lor a primit deja condițiunile de moratoriu — este ca să adere fără amânare la aceste condițiuni prin semnarea declarațiunii respective.

CINEMATOGRAFUL ELISABETA.

Dela 16 Iunie

Aristocrați (Ramon Novarro)

Reprezentațiile încep la orele 5, 7 și 9

gătură cu chestiunea pe care o desvoltăm. In cursul campaniei electorale din anul 1926, corifei guvernului de atunci, în frunte cu șeful lor județean, ministru, au cercetat și comuna Buteni pentru a-i cere votul. Butenienii se ocupau pe vremea aceea de ideea zidirii unei noi biserici, cea veche fiind prea puțin încăpătoare pentru numărul mare al credincioșilor. Aceasta venise la țanc. Ministerul artelor și cultelor de tristă memorie promite ajutoare (pe de asupra și pălării de «barșon») iar comuna face tot posibilul să înghobeze suma necesară edificării. Incurajați de promisiunea ministerială, vând lemnele din pădurea comună, se lipsesc de satisfacerea celor mai elementare trebuinți ale comunei numai pentru a-și vedea biserica ridicată. Se întocmește un plan admirabil și în August 1927, în urma asigurărilor primite și din partea noului regim care se instalase (așa cum se instalase), P. S. Sa Grigorie, așează piatra fundamentală a noii biserici și zidirea începe. In toamna anului 1927 zidirea, dar numai în cărămidă, s'a terminat. De atunci și până azi nu s'a mai adaogat nici măcar un fir de nisip, pentru a apropia de terminare acea biserică, atât de frumos începută. Edificarea s'a intrerupt pentru că fondurile comunei s'au epuizat, iar ajutoarele date au fost insuficiente, cele promise întârzie.

Comuna Buteni, lipsită de pădure, bătută de grindină, sărăcita până la sapa de lemn, nu va putea continua edificarea și nu o va putea termina în ani de zile. Biserica pustie va servi de adăpost păsărilor de noapte, care croncănesc pe sfânta ei cruce d'auriță, scobiturile peretilor ei de ascunzători pentru holtei cari se îndrăgostesc cu servitoarele boierilor și pentru câinii vagabonzi.

In schimb, în fața acestor ziduri ridicate cu scopul de a construi un mare lăcaș Domnului, se înalță falnic biserica rom, cat. zidită de vechiul regim pentru cei o mână de maghiari aduși aci pentru a da alt aspect comunei neaoșe românești și... biserica drăguță, cu două turnulețe, a mult urgisitorilor baptiști. Fiindcă veni vorba! Să nu se uite că biserica ortodoxă a fost adusă aci de înțelepții comunei, de pe vechiul

loc, de altfel tot așa de bine potrivit, poate mai bine, pentru că aici se duce o luptă aprigă, între cele două confesiuni, ortodoxă și baptistă. Lupta ar duce deocamdată pe teren arhitectonic de către, așa zisul, intelectual ai comunei, credincioșii sunt mereu în armistițiu. Pentru lupta dusă în scop de a asigura dominația bisericii ortodoxă să fie eficace P. S. Sa Grigorie ar putea interveni altfel decât prin broșuri. Dacă în această comună baptistul prinde din ce în ce mai mult cauzele sunt a se căuta, și se vor găsi, în însăși biserica noastră ortodoxă.

Vorbind despre clădirile din județ și în special despre biserica din Buteni, vrând nevrând am atins o coardă gingașă care zbârnăie discordant în biserica noastră, aci, în eparhia P. S. Sale Grigorie, dela care așteptăm multe și fără îndoială, nu zadarnic.

Am scris aceste rânduri pentru că am vrea să știm și noi ca și locuitorii comunei Buteni, dacă nu cumva ar fi mai bine să se întrebuințeze pentru alte scopuri cărămida ce zace în zidurile bisericii care fără ajutoarele necesare nu se va termina niciodată!?

I. LUPU.

Zi-mi măi Laie...

Zi-mi măi Laie, las năcazul
El, de altă-dată fie,
Cântă-mi cântecul cel cântă
Fetele pe deal la yie.

Cântă-mi cântecul uitării
Relelor cari vin întruna,
— Soarele să-și țină mersul
Tot alătura cu luna.

Șii să cânti, să începi măi Laie
Laș, a ei ochii să mă nșele,
Ca pe valuri să-mă poarte
Iubirea inimei mele.

Și așa să cânti măi Laie
— Doar ca vântul va străbate,
Al tău cântec ce cuprinde
Atâta — străinătate.

Simandul de Jos, la 7 Iunie 1928.

IOAN PUCEA.

ROMANIA

Primaria Municipiului Arad.

Serviciul Economic.

Nr. 13.334—1928.

PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștință generală, că proximitul târg regnicolar în orașul Arad se va începe cu ziua de 6 Iulie și va dura 5 zile, adică până la 10 Iulie.

În ziua de 6 Iulie se va ține târg de vite cu copite crepate și cai, în ziua de 7 Iulie se va ține târg de mărfuri și de cai, iar în ziua de 8, 9 și 10 Iulie se va ține exclusiv târg de mărfuri.

Arad, la 12 Iunie 1928.

Primar: Dr. ANGHEL. Secretar comunal: St. OLARIU.

**Din cauza mutării,
mare târg
în prăvalia de sticle
FISCHER
ARAD
Palatul Neuman.
Locul de prăvălie de închiriat!
Aranjamentul de vânzare!**

TEATRU. Reprezentările Operei Române din Cluj.

După o stagiune de câteva zile în Timișoara, ansamblul Operei Române din Cluj s'a stabilit, pentru un ciclu de cinci reprezentații, în orașul nostru. Acest ansamblu nu ne este străin, după cum nici publicul arădan nu este necunoscut înaintea harnicilor preoți ai artei care sunt artiștii Operei Române din Cluj. De câte ori ne-au cercetat ei au căutat să ne dea cu îmbelșugare din bogăția artei și talentului lor. La rândul lor arădanii au știut să aprecieze eforturile laudabilului complex de operă, care face cinste artei Românești și este demn de admirația celui mai rafinat apusean.

Miercuri, 13 crt. s'a cântat neîntrecuta operă «Barbierul din Sevilla» de Rossini. Aradul aude pentru primădată capo d'opera lui Rossini în reprezentația operei din Cluj. Orchestra condusă de simpaticul maestru Bobescu a reușit ca să dea muzicii dantelate alui Rossini cea mai perfectă interpretare. Inscenarea a fost admirabilă, îndeosebi au plăcut efectele luminoase din actul al III-lea.

Cât despre interpretarea rolurilor singuratică, trebuie să mărturisim că nu găsim cuvinte destul de coprinzătoare pentru a putea lauda în deajuns străduințele și mai presus de toate calitățile fiecărui solist în parte. Aceasta poate este mai mult decât o artificială laudă. Totuși, ne este imposibil ca să trecem fără a menționa pe unii dintre vechii noștri prieteni. Iată abunăoară D. Ujeicu în Don Basilio, D. Chicidean în rolul contelui Almaviva, D. Gavrilescu în rolul doctorului Bartolo, așa de binecunoscuți de publicul arădan și cari, de câte ori vin la noi, ne aduc întotdeauna ceva nou, și admirația noastră pentru dânșii crește mereu. Puțernicul bas alui Ujeicu pătrunde în sală peste orchestra agitată de bagheta magică a maestrului Bobescu. Vocea lirică a dlui Chicidean câștigă în suplețea din ce în ce mai mult. I-am prezis-o aceasta de când l-am auzit primădată și dsa nu ne desminte. Dl Gavrilescu dispune de un organ bineînțestrat. Aceasta îl face să învingă cu ușurință cele mai mari greutăți.

Între cei necunoscuți la noi este Dl Căldăraru (l-am mai auzit de altfel în Faust) un element tânăr cu apreciable calități. Dsa ne-a dat un Figaro drăguț și sprinten. Mai drăguț în însă Dra Dobrankskaia în rolul Rosinei. Coloratura dsale este în plină dezvoltare. Dra Donabidovici are un mezosopran profund, dulce, iar încercările registrelor prea înalte pot fi fatale.

Publicul nostru merită și el toate laudele. Aplaudă mereu. Nu se obișnuște însă să se aplaude în scenă deschisă, cum se face la noi. Această, desigur, măgulește artiștii, dar îi și obosește.

Corpul Portareilor Arad.

Nr. G. 7437—1928.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Pe baza deciziunii judecătorei mixte din Arad obiecte sechestrate și nume 1 șifoner, 1 divan, 1 masă, 1 oglindă, 3 scaune și 1 pedestale prețuite în suma de 3600 lei, cuprinse în favoarea lui Benke George și soția, dom. în Arad pentru încasarea sumei de 1000 lei capital, interese 12% și speze stabilite se vor vinde la licitație publică în Arad Str. Rea Sylvia Nr. 1—3 în ziua de 22 Iunie 1928 orele 6 d. m. conf. art. 107, 108 legei LX. din 1881.

Arad, la 30 Maiu 1928.

LAZARESCU, șef-portărel.

APOLLO

Dela 16 Iunie

Panică (Harry Piel)

Rep. incepe la orele 5, 7 și 9

URANIA

Azi 17

Patt și Patachon

Rep. incepe la orele 5, 7 și 9

Doliul familiei Dr. Grozda din Buteni.

Aflăm, în ultimul moment, despre tragica moarte a tinărului Aurel Grozda, fiu avocatului Dr. A. Grozda din comuna Buteni. Tinărul Aurel Grozda terminase anul trecut liceul Moisa Nicoară din Arad și toamna trecută a plecat la Paris pentru a se desăvârși în științele juridice. Înaintea vre-o câteva zile familia află că tinărul s'a îmbolnăvit contractând meningită. Acum, când îl așteptam pe el, pe drăguțul și simpaticul Lelu, ne sosește vestea morții sale premature. Înțelegem nemărginita durere a familiei sale căci Lelu era un băiat bun, delicat, inteligent și prieten cu toți cari îl cunoșteau. Resimțim această durere, o împărtășim din tot sufletul nostru și rugăm familia îndoliată să primească unghișor din noastre condoleanțe.

Aviz.

Intorcându-mă din călătoria de studii, aduc la cunoștință că mi-am început praxa.

Atât la extracții cât și la celelalte tratamente dentitice nici cea mai mică durere împunsătura unui ac mic nu provoc.

Aceasta o dovedesc în timpul praxei dimineața dela 7—9 pentru săraci, — extracții fără nici o durere 40 lei.

A. m. dela 9—12 și d. m. 3—6 cu prețuri reduse la cereri.

Dr. Tămășdan Stefan,
Arad, Bulev. Ferdinand 15.

Corpul Portareilor Arad.

Nr. G. 26145—1927.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Pe baza deciziunii judecătorei mixte din Arad 2 șifoneri, 1 credenț, 1 masă, 2 noptier, 1 orolj prețuite în suma de 7200 lei, cuprinse în favoarea lui Papp Ștefan în Arad pentru încasarea sumei de 4010 lei capital, interese 12% și speze stabilite se vor vinde la licitație publică în Arad, Str. Coșbuc Nr. 51 în ziua de 16 Iunie 1928 orele 3 d. m. conf. art. 107, 108 legei LX. din 1881.

Arad, la 18 Maiu 1928.

LAZARESCU, șef-portărel.

Piane și Pianine

cele mai frumoase și mai bune
calități dela Lei 45 până la Lei 80

cu coardă încrucișată și pedal de
harfă

Stingl, Wirth, Hamburger, Wiener Genossenschaft, Lauberger & Closs, Hoffmann, Tettborn, Parttart, Vendl & Lung, Luner. Piane folosite cu prețuri etine la **MELIS ARAD,** PIAȚA AVRAMIANCU No. 21.

Redactor responsabil Dr. Bărbusiu.

Iosif Muzsay

ARAD, vis-a-vis cu teatrul

Lista prețurilor de vară:

Costum de pânză	Lei 1300
Costum covercot de pânză	1480
Costum la modă din pânză de cânepă	1650
Costume de pânză în culori de modă	1950
Pantaloni pentru tenis	680
Pantaloni de pânză cal I.	430
Pardisiu de gumă	840
Pardisiu tregoli	2100
Costum pentru copi	400
Trench coats cal I.	2400

! Croitorie după măsură !
Mare magazin de postăvarie